

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE KUTSEÜHINGUTE LIIDU HÄALEKANDJA

1940

NR. 3

7. AASTAKÄIK

Uus korraldus trükistööstuses

Teatavasti Eesti Trükistöölise Kutseühingute Liidu juhatus esitas Eesti Trükistöösturite Ühingu ettepanekud palgakõrgenduse, alammäärade tõstmise ja kollektiivlepingu sõlmimise asjus. Töösturid keeldusid kategooriliselt üldisest palgakõrgendamisest, pidades seda õigeks vaid madalamapalgaliste suhtes (22, 21 ja 20 krooni nädalas). Kõik üle nende normide saajad saaksid kõrgendust individuaalses korras — s. t. — tööandja ja käitise tööliskonna isiklike lepete kaudu. Kollektiivlepingu suhtes asuti samuti eitavale seisukohale. Vaid palgaalammäärade juures tehti kõrgendus 1 krooni võrra. Trükistöölise Liit protesteeris säärase vähese vastutulemise pärast, kuid, silmas pidades aega ja olukordi otsustas võtta vastu pakutavad korraldused. Toome need punkthaaval (kursiivis on töösturite kirja tekst).

1. 1938. a. kindlaks määratud palkade minimaal-määrased tõstetakse kõikides tööliikides ja rajoonides 1 krooni võrra.

Seega on nädala minimaalpalgad järgmised:

	Rajoonid		
	I	II	III
Masinalad., tsinko- ja litograafid	20.—	19.—	18.—
Ladujad, trükkijad, köitjad	19.—	18.—	17.—
Meesabitöölised	16.—	15.—	14.—
Pealepanijad	14.—	13.—	12.—
Naisabitöölised I liik	12.—	11.—	10.—
„ II liik	—	9.—	8.—

Nagu ülaltoodust näeme, on kõik normid 1 krooni võrra suuremad. Seega peavad kõik alammäärade saajad 1 krooni juure saama. See korraldus on kehtiv, loomulikult, kõikide eelmises kokkuleppes loetletud linnade kohta.

Need palgad hakkavad kehtima nädalapalgalistel alates 29. aprillist (kuna nädal suubub maikuuksesse) ja kuupalga alusel 1. maist 1940.

Teise küsimusena on lahendatud õpilaste tasu asi, kuna senini oli see lahendamata ja igal pool

toimiti eriti. Oli õpilasi, kes vaatamata kahe aasta õppimisele viibisid ikkagi veel algpalga alusel. Alates 1. maist 1940 on järgmine kord:

2. Õpilastele maksetakse nädalas tasu järgmiselt:

	I rajoon	II raj.	III raj.
1. poolaasta	6.—	5.—	4.—
2. „	7.50	6.50	5.50
3. „	9.—	8.—	7.—
4. „	10.50	9.50	8.50
5. „	12.—	11.—	10.—
6. „	13.50	12.50	11.50
7. „	15.—	14.—	13.—

Punkt 1 tähendatud minimaalpalku hakkab õpilane saama pärast õppeaja lõpetamist ja õppinud töölise kutsetunnistuse omandamist.

Liidu seisukohalt peeti õigemaks, et õpilast ei seotaks kutsetunnistusega, s. t. pärast õppeaega hakkab õpilane kohe saama minimaalpalka. See leidis töösturite vastupanu. Oleks soovitav, et kolleegid võtaksid välja oma õppinud töölise tunnistused praeguses lihtsustatud korras. Vastasel korral võib nendega tulla veel sekeldusi.

Madalamapalgalised õppinud töölised said ühe krooni palgakõrgenduse osaliseks, nagu see nähtub

NUMBRI SISUS:

Uus korraldus trükistööstuses

Minimaalpalga määramise põhialustest

Elukallinemise viimaste aastate suunast

Vallandamised ja käitisevanemad

Ühe trükkari vangistuse mälestusi (2)

Meie organisatsioonidest

Välismaine ringvaade

allpool. Sealjuures tuleb arvestada, et 1940. a. jooksul palga juuresaamisel, kui see oli vähem kui 1 kroon nädalas, tuleb palk tõsta kuni kroonini (1939. a. viimse töönädala palgale arvata juure 1 kroon). Kui on rohkem saadud, siis püsib uus norm. Allakiskumist ei saa olla.

3. Õppinud töölistel, kes möödunud aasta viimisel töönädalal said palka

I rajoonis kuni 22 krooni nädalas (incl.),

II " " 21 " " "

III " " 20 " " "

tõstetakse 1 krooni võrra nädalas.

Märkus: Õppinud töölistel, kes punkt 1. järgi juba on saanud palgakõrgenduse osaliseks, käesoleva punkti alla ei käi.

Märkuse mõte seisab selles, et miinimum-palga saajate 1-kroonilise juurepanek sündis juba miinimumi 1 krooni võrra tõstmisega, seega eraldatakse nad teistest, kes said üle miinimumi palka, kuid kuni punkt 3. loetletud palga kõrguseni.

Kahjuks õppimata töölistel jäävad selle kõrgenduse alt välja.

4. Kui palgamaksmine töölistele toimub kuupalga alusel, arvestatakse see ümber vastavalt kõrgendatud nädalapalgale.

See punkt võimaldab kuupalgaliste palga vastavalt ümberarvestamist.

5. Palgalist suvepuhkust antakse 1938. a. normide kohaselt. Seejuures saavad 1 nädal suvepuhkust need töölistel, kes enne jooksva aasta 1. maid on olnud tööl vähemalt 6 kuud. Vähem aega töötanud töölistel jooksva aastal puhkust ei saa.

Mäletatavasti puhkused on kindlustatud — 1 aasta käitises tööl olnud 7 päeva, 1,5 a. — 10 ja 3 a. ja üle 14 tasutud päeva puhkust — alusel.

Ülaltoodud norm määrab vaid kindlama korra mõiste selgitamisel.

Näiteks, kui tööline on käitise teenistuses alates 1. novembrist — seega 1. maini — 6 kuud, siis peab ta saama jooksva aastal nädalase puhkuse. Kui ta aga on tööle asunud, ütleme 1. veebruaril — seega töötanud 1. maini vaid 3 kuud — siis ta eeloleval suvel puhkust ei saa, vaid saab selle järgmisel aastal.

6. Muud 1938. aastal kindlaks määratud töötinngimused — nagu rajoonide jaotus, nädalapalgasüsteem, suvepuhkuse korraldamine (välja arvatud käesolevate tingimuste p. 5. muudatus) ja õpilaste pidamise kord — jäävad muutmata.

7. Käesolevate tingimuste maksmapanekul võetakse aluseks möödunud aasta viimse töönädala palgad.

Kui käesoleva aasta jaanuarikuust kuni maikuuni on teostatud palgatõstmisi, mis on väiksemad kui punktides 1. ja 3. ette nähtud, tuleb palgad tõsta nimetatud punktides määratud normideni. On

olnud palgatõstmine suurem kui punktides 1. ja 3. nõutav, jääb see muutmata.

See punkt garanteerib palga senist kõrgust kohtadel, kus neid tõsteti.

8. Ülaltoodud normid hakkavad maksma alates käesoleva aasta maikuu esimesest palganädalast.

Seega 29. aprillist 1940.

Kindlustusena on punkt

9. Käesolevate töötinngimuste maksmapanek ei tohi halvendada palga- ja tööolusid seal, kus need praegu on paremad.

Nii on punktide sisu. Töösturid on praegu koonduvad kahe keskuse ümber. Meie nõudmine oli, et mõlemad keskused paneksid need normid kehtima üheaegselt ja ühtlaselt. Vastasel korral ei saa neid pidada rakendatuteks.

Sel alal on kokkuleppe sobitamine üldise ja Tartu töösturite ühingute vahel.

Šveitsi trükitöölise kongress

3. ja 4. veebruaril peeti Bernis Šveitsi trükitöölise liidu kongress, millest võttis osa ligi 30 ühingu ümber. Nagu aruandest selgus, on ligi 2000 trükitöölisel mobiliseeritud. Trükitöölised on korjanduste teel püüdnud toetada mobiliseeritud tööliste perekondi, kuna riigi toetus sel alal on liig väike. Lõpuks võeti vastu korraldused uuekuulise kollektiivlepingu sõlmimiseks tööandjatega ja määrati kindlaks lisamaks liidu erakorraliste kulude katteks.

Prantsusmaa trükitööstusest

Prantsusmaa ajalehete väljaandjad on alanud pealetungi ajalehete töölal tegelevate tööliste tööajale ja -tingimustele. Kuigi Prantsusmaal kehtib kollektiivleping, on töösturid kavatsenud senise 36-tunnilise töönädala muuta tagasi 40-tunniliseks töönädalaks. Töösturid toetuvad sealjuures seadusele, kus on korraldus ettevõtete kohta asuda 40-tunnilisele töönädalale, kus seni töötati vähem kui 40 tundi. Sealjuures ei taheta nädalapalga juures võtta ette mingeid muudatusi. Trükitöölise liidule teatati, et selle kavaga pole mõeldud kuidagi halvendada tööliste olukorda. Trükitöölise liit on annud oma osakondadele korraldused, millega: 1) 40-tunniline töönädal vastu võtta vaid juhul, kui on tööliste puudus antud tööalal, 2) igal juhul tunniteenistuse tasu allakiskumist takistada, 3) ajalehete lehekülgede arvu vähendamisel võimalike tööliste vallandamiste vastu võidelda ja 4) öötöö lisamaks kella 19 kuni 7 alles hoida. Osakondadele soovitatatakse kõigist juhtudest sel alal anda informatsiooni liidule, viimane kohustub neile selles võitluses abiks olla.

Minimaalpalga määramise põhialustest

1.

Kõigist küsimustest, mis huvitavad töolist, on tähtsaim palgaküsimus. Palgast, s. t. tasust, mida tööline saab oma müüdnud tööjõu eest, võib tööline kindlustada kas inimväärsel elu või viletsuses viibimist. Palga kõrgus on samal ajal tähtsaimad majanduselu tegureid. Kui tööline saab rohkem palka, saab ta rohkem osta, seega suurendab ta toodangut vastavate ainete või kaubaartiklite alal. Toodangu suuremine normaalaegadel toob enesega kaasa üldise majanduselu ja kultuurilise tõusu. Madalad palgad on suurimaks tõkkeks kogu riigi majanduselu arengule.

Tekib küsimus: mida mõista kõrge ja madala palga mõiste all? Mis oleks elatusmiinimumiks ja millistel põhimõtetel peaks määratama kindlaks minimaalpalga kõrgus? Selle küsimuse üle on minevikus palju piike murtud, selle küsimuse üle vaieldakse praegugi palju — põhjusel, et tänapäeva elu pakub sel alal mitmesuguseid jagunemisi. Nii, näiteks, tarvitab Hiina kuli oma elamiseks õige vähe aineid, seega võib tema palk olla ka madalam kui Lääne-Euroopa tööstustöölisel, kes on harjunud kasutama kultuurielu mõnususil.

Samasugust jagunemist võime näha mitte üksikute maade tööliste vahel, vaid ka ühes maas endas. Ühe maakonna tööline võib tunda rahuldust palgast, mida teise maakonna tööline ei tahaks kuidagi omaks võtta. Eks selliseid näiteid ole meil Eestiski küllalt, kus Peipsi venelased võivad lugeda rahuldavaks palgaks seda, mida temast arenenumad eesti töölistel peavad madalaks. Kuna minimaalpalga määramisel on suur tähtsus majanduselus, olles majanduselu arengu algkindlustusi, siis peaksime veidi põhjalikumalt vaatlema selle kujundamise aluseid.

2.

Arvude ja vastuse asemel püüaksime määrata kindlaks need nõuded, mis vastaksid tööliste minimaalpalgale. Professor C. V. Schützi arvamise kohaselt minimaalpalga kujunemise alusteks tuleksid võtta järgmised põhihood:

Tööpalk peab ulatuma —

Ülapidamise kuludeks töö- ja puhkeajal, haiguste juhtudel ja vanaduse puhul, niikaua kui ei kindlustata abi mujalt,

naise ja laste ülalpidamiseks, niikaua kui need ei saa iseseisvat tulu — vastasel korral võib tõkestatud saada perekonnaelu normaalne areng,

töölise enese kultuuriliste tarvete rahuldamiseks ja

riigi- ja kogukondlike maksude õiendamiseks. Vastav summa ülalnimetatud tarvete rahulda-

miseks kujuneb mitmesuguste tegurite, isegi kliima, vastava maa töölliskonna harjumuste, kaubahindade, töölliskonnal lasuvate ülesannete ja aastas kindlustatud puhkepäevade jne. mõjul.

Seda kirjutati juba 97 aastat tagasi. Vahepeal on juba paar inimpõlve möödunud, aga siiski ei või öelda, et sel alal oleks kõik saavutatud. Selle aja jooksul on teostunud suured majanduslikud ümberhinnangud. Tööpäev oli tollal 14—16 tundi päevas, haiguste, vanaduse jne. kindlustamist ei tuntud. Nagu võime näha, pole elu mitte seisma jäänud ja teatavad nõuded on leidnud lahendust. Kahjuks pole need nõuded kooskõlastatud ülaloodud professori väidetega ja seepärast minimaalpalga nõuded, hoolimata elu arengust, on jäänud peaaegu samadeks mis tolgi ajal. Olgu siinjuures veel rõhutatud meie aja suurima tööstusmagnaadil — Henry Ford'i — väidet tööliste palga kohta:

— Palk peab ulatuma tööliste mitmesuguste tarvete rahuldamiseks väljaspool käitise ruume. Tootlev tööpäev on ammutamatu kullakaev. Palk peab vähemalt tööliste jooksvaid kohustusi rahuldama. Mitte vähema tähtsusega on ka see, et palk peab ulatuma tööliste eluõhtu kindlustamiseks, kui tööline enam töötada ei suuda... Senini maksetud palk, isegi selle kõrgemas ulatuses, pole veel küllaldane.

3.

Oleme need kaks seisukohta esile tõstnud, ja nagu näeme, 90 aasta jooksul ühtuvad mõlemad seisukohad. Kõike seda ette tuues tahame veidi luua pilti minimaalpalgade kõrgusest, et kolleegid võiksid neis seisukohtades orienteeruda.

Mõistagi, öeldakse, et see kõik on teooria — tegelikus elus on alati teisiti. Ometigi on ka teoorial omaette väärtus. Teooria tõendab meile, millised nõuded peavad olema täidetud, et palk käitises oleks vastav elustarvetele. Seatud kõrgused tiivustavad meid selle poole püüdma ja selle eest võitlust pidama. Olles seatud kindlale teoreetilisele alusele, muutuvad nad seega praktiliselt teostatavaks. Sest palga kõrgus ei kujune mitte üksnes tööliste tööjõu pakkumise ja nõudmise vahekorradest, vaid suurel määral ka tööliste eneseteadvuse ja organiseeritud jõu äratundmisest.

Olemegi võinud näha ajaloos, et tööliste elustatuse on tõusnud neis mais, kus tööliste eneseteadvus ja organiseerimine on kõrge. Seda tõendavad igal ajal ka võrdlused organiseeritud ja organiseerimata tööliste vahel. Sellest järgneb, et tööline saavutab parema elu ja palgataseme vaid organisatsiooni kaudu, kes ühtlasi oleks ka tööliste eneseteadvuse ja kindlustunde arendajaks.

Kui läheneksime küsimusele meie trükitehniliste seisukohalt, siis võiksime professor Schützi alusel seada üles järgmise minimaalpalga, mida peaks saama kvalifitseeritud trükitehniline.

Elatustarvete all (lihtsuse mõttes ühendame need 2 punktiga) oleksid kindlaks määrata kulud: korter, toitlustus, riietus. Võttes tööliste perekonna koosseisu naise ja kaks last, võiks neid kulusid arvestada tänapäeva oludes järgnevalt:

korter	40 krooni	kuus
toitlustus	80	" "
riietus	30	" "

Kokku 150 krooni kuus.

Kultuuriliste kuludena võiksid olla kulud hari-dusele, ajakirjandusele, raamatutele, puhastusele jne.; need kulud kujuneksid samuti mitte vähem kui 30 krooni kuus.

Lihtsuse mõttes, arvestades seda, et töölistele kindlustatakse vanaduse puhul toetus, samuti haiguste ja õnnetuste puhul abistamine, võiks juba neist arvudest määrata kindlaks minimaalpalgaks kuus mitte vähem kui 180 krooni.

Tegelikult saavad trükitehnilised keskmiselt 90 kr. kuus. Nagu näeme, oleme veel küllalt kaugel minimaalnõudeist, ja seepärast meie püüded ongi suunatud tuleviku suunas oma elatustaseme tõstmiseks. Alles siis võiksime kõnelda inimväärsest elust. Tänapäeval püüavad ettevõtjad küll meie taset aidata parandada, näiteks, supiköökid asutamise ja soodustatud hindadega teatri- ja kontserdipiletite muretsemisega, ometi on sellel kõigel õige väike osatähtsus ülesseatud minimaalpalga nõuetele ja see tundub vaid karkeerivana peetava võitluse suhtes minimaalnõuete eest.

Töösturid ise peavad minimaalpalga kõrguseks nädalas uute ettepanekute kohaselt, näiteks ladu-jale, 19 krooni nädalas või keskmiselt 80 krooni kuus. Sellest nähtub, kui vähe sealpool on arvestatud tööliste tungivaid tarvidusi ja küsimus on lahendatud vaid tööjõu nõudmise ja pakkumise vahekorras lähtudes.

Paljundusaparaadid levivad

Omaval ajal kirjutasime paljundusaparaatide sisseveo piiramise tarvidusest. Seda eeskätt trükitehnilise töömahu säilitamise mõttes, aga samuti ka trükitehnilise taseme kindlustamiseks. Pole saladus, et paljud asutused on võtnud tarvitusele paljundusaparaadid, mis taotlevad küll igat liiki ringkirju ja isegi raamatuid, kuid mis on allpool arvustust trüki-

tehnilisest küljest. Samal ajal nad võtavad töötrükikodadelt, kuna seni tehti neid töid trüki teel.

Trükitehnilise töömahu säilitamise mõttes, aga samuti ka trükitehnilise taseme kindlustamiseks. Pole saladus, et paljud asutused on võtnud tarvitusele paljundusaparaadid, mis taotlevad küll igat liiki ringkirju ja isegi raamatuid, kuid mis on allpool arvustust trüki-

Eriti praegusel ajal, kus trükitehnilise töömahu säilitamise küsimus on teravalt päevakorral, peaks rohkem kui varem pühendama tähelepanu paljundusaparaatide piiramisele. Omaval ajal esitati trükitehnilise töömahu säilitamise küsimuse poolt ühine märgukiri peaministrile, milles paluti tõkestada paljundusaparaatide sissevedu. Kahjuks pole sellel märgukirjal olnud tulemusi ja aparaatide veetakse ikkagi suurel hulgal sisse. Nii on karta, et paljundusaparaadid hakkavad tõsiselt võistlejaks praegusel ebanormalsel majandusajajärgul.

Oleks hädasti vajaline, et siin astutaks uusi samme paljundusaparaatide sisseveo tõkestamiseks. Esijoones peaksid vastavad organisatsioonid astuma samme asutuste juures, kes on viinud oma trükitehnilise töömahu säilitamise küsimuse poolt ühine märgukiri peaministrile, milles paluti tõkestada paljundusaparaatide sissevedu. Kahjuks pole sellel märgukirjal olnud tulemusi ja aparaatide veetakse ikkagi suurel hulgal sisse. Nii on karta, et paljundusaparaadid hakkavad tõsiselt võistlejaks praegusel ebanormalsel majandusajajärgul.

Üldse peaks aga lubamatuks pidama raamatute kirjastamist, nagu seda teeb Autorikaitse Ühing oma näidenditega. Viimasel ajal on rohkesti avaldatud näidendeid paljundusaparaatide abil trükimise teel. Säärasele poolikule trükitehnilisele pannakse vihu kaas ümber ja teos läheb müügile kui uut sorti raamat.

Suri M. Savadge

Märtsis lahkus elavate kirjast Uus-Meremaa peaminister Mikael Savadge. Teda jäi leinama kogu edupoole püüdev maailm, eriti aga tööliskond. Tööliskond seepärast, et M. Savadge oli ise olnud tööline ja vaese rahva laps. Teiseks seepärast, et Savadge on Uus-Meremaa tööliskonnale võimaldanud kätte võidelda juhtiva positsiooni riigi elus ja loonud üle maailma parima sotsiaalseadusandluse. Praegu on Uus-Meremaa tööliskond valitsev klass, tema palgad on maailma parimad, tema seadused kõige laiaulatuslikumad. Savadge, kui tööliskonna organisatsioon, juht ja õpetaja, on jäänud truuskas töölise lipule ega ole taganenud karvavõrdki oma veendumistest ja arusaamistest tööliskonna heakäekäigu eest võideldes.

Nüüd on Savadge surnud. Aga ta pärandus on suur. Riik on õitsengus, majandus heal järjel, tööliskond valitsemas ja rahul oma saavutustega.

Savadge on surnud, kuid rahvusvaheline töölisliikumine võib uhkusega öelda: minge Uus-Meremaa ja te õpite tundma, mis on töölisliikumise tõeline siht ja saavutused.

Elukallinemise viimaste aastate suunast

Teatavasti olenevad kaupade hinnad mitmesugustest teguritest, mis mõjutavad kauba hinna kujunemist ühele või teisele tasemele. Siin võiks vaatluse alla võtta mõningad kaubad:

Näiteks on importkaubad tõusnud hinnas transpordilude halvenemise kuj ka transpordi kallinemise tõttu. Maailmakaubanduse sõjaoelukorras viibimise tõttu on selline kallinemine paratamatu. On olukordi, kus kaupa üldse ei saa transportida ja sellise artikli järele kujuneb terav puudus. Juba siseturul oleva kaubareservi juures püütakse siis ka säärase kauba hinda kergitada, ilma et ärid oleksid selleks kuidagi õigustatud. Nad kasutavad sel korral konjunktuuri ja laskuvad spekulatsioonile.

Konjunktuuri hakatakse kasutama ka muude kaupade juures, kasutades inimeste ostupaanikat kui ka kuulujutte kauba peatsest normeerimisest või vähesusest.

Kui kauba hinna kujunemine oleks jäetud täiesti vabaks, siis kahtlemata kauba hinnad oleksid tõusnud veelgi enam kui senini. Siin on aga teatavaks tõkestajaks riigivõim, kelle huvides ei seisa kauba liig suur kallinemine. Kallinenud kauba juures kodanike ostujõud madaldub. Seekaudu aga tekib rahulolematust laialdastes rahvahulkades ja rahvamajandusele endale lüüakse teravaid haavu. Nii ongi riigivõim teatavatel juhtumitel reguleerinud kauba tarvituse ja selle hinna kujunemise. Riigivõimul on see kerge, kuna vastavate määruste alusel kogu kaubanduse võib allutada riigivõimu kontrolli alla — uurida kauba hinna kujunemisel vastavaid tegureid ja hoida need vajalises tasakaalus.

Nii ongi viimasel ajal mõningad ärimehed saanud karistada liig kõrge hinna määramise ja spekulatsiooni teostamise eest. Aga selline kontroll on veel nõrk ega hirmuta äri tegevaid ringkondi. Küllap seal leitakse vajalised põhjendused kauba hinna kõrgendamisele.

Nii võimegi näha, et hoolimata kontrollist on hinnad järjest tõusnud. Kui 1939. aasta jooksul on hindade kujunemine toimunud tõusu suunas, siis seda ometigi väikese protsendi võrra. Ometigi juba sel ajal olid sadamad blokeeritud ja valitses sõjaoelukord. 1940. aasta algul aga tegid hinnad terava hüppe ülespoole. Äriühikonnad nägid, et sõda võtab pideva iseloomu ja võib ennem laieneda kui väheneda. Nii algas kaubahindade suurejooneline tõus.

Võtame siin vaatluse alla mõningate kulu artiklite hinna kujunemise indeksite alusel.

1935. aasta märtsiga võrreldes on protsentides tõusnud:

Toitlus •	61,8
Korter	28,6
Küte	93,5
Riietus	40,6
Puhastus	23,2
Reisid	14,0
Haridus	14,9
Lõbustus	6,3
Muud	23,4

Keskmiselt 50,3

Sellest võib järeldada, et 1940. aasta märtsis oli elu võrreldes 1935. aasta märtsiga 50,5 protsenti kallinenud. Teiste sõnadega — kui Teie tahaksite osta sama kaubahulka, mis ostsite 1935. aastal, peate Te selle eest maksma praegu poole rohkem. Kui teie seda ei suuda, siis tähendab see palga ostujõu langust. Kes võib käesoleval korral tõendada, et tema palk on, võrreldes 1935. aastaga, tõusnud poole võrra? Vähesed!

6 kuu jooksul, seega ajast enne suure sõja puhkemist kuni märtsini 1940, on hinnad suurenenud järgmiselt (%-ides):

Toitlus	21,5
Riietus	28,5
Küte, valgustus	29,0
Puhastus	10,4
Reisid	12,5
Muud	4,5

Keskmiselt 19,1

Nagu näeme, hindade poliitika on olnud kogu aeg kõrgenemise poole, hoolimata sõja- või rahuolukorrast. Sõja aeg vaid aitas seda tõusu veelgi kiirendada.

Mõistagi, meie püüdeks on samuti jõuda selle poole, et rahva ostujõud ei langeks hindade kõrgenemise tõttu. Seepärast on õigustatud tööliste võitlus palkade paranemise eest, kuigi teatavad ringid kõnelevad erakorralise aja raskustest. Erakorralisel ajal ei või jätta ravimata haigust ja ostujõu langus on üks haiguse tekitajaid.

Toitluse alal hindade tõusu tõkestamine oleks siin kõige lihtsam, kuna need artiklid toodeldakse meil ja hindu on kujundatud sageli juuremaksu süsteemi teel. Peaks aru saadama, et hindade kunstlik kõrgelholdmine ei aita kedagi — kannatavad selle all nii selle kauba tarvitajad kui ka tootjad. Sootuks ebaõige on, kui toitlusartiklid saadetakse parema hinna saamiseks neisse maa-desse, kust võib saada asemele vaid tühist kaupa või koguni raha kinni panna ilma väärtusi tagasi saamata.

Vallandamised ja käitisvanemad

Viimastel aegadel on trükikodades ette tulnud tööliste vallandamisi. Selle põhjuseks on trükitoode tellimiste vähenemine, nagu on vähenenud töö ka muudel tööstusaladel. Kui töömahtu ei suudeta hoida senisel kõrgusel, siis võib oodata veelgi vallandamisi. Kuipalju aitavad vallandamisi hoida eemale peatselt algavad suvepuhkused, on küsitav. Oleme näinud, et tööstustes on süsteem selliselt arendatud, et puhkuseelolijate töö lastakse teha suurema tööpingutuse loomisega kohalejääjail.

Seega vallandamise hädaoht on kerkimas esile teraval kujul ja meil tuleb siin leida teid ja lahendusi suureneva töötute kaadri häda vähendamiseks. Kui kutseühingul on tegemist juba sündinud faktiga — töötute abistamisega — siis käitisvanemal trükikodades tuleb tegelda vallandamise laine ulatuse vähendamisega või astuda samme, mis ei lõika valusalt vallandatavasse töölistesse kui ka järelejäänule. Tahaksime allpool peatuda veidi mõningate küsimuste juures, mis esinesid viimasel ajal.

Ühes käitises käitise juhatus otsustas vallandada paar töolist, kusjuures poldud kindel, kas selliseid vallandamisi ei esine ka lähemas tulevikus. Selline vallandamine on käitisel võimalik, kui vallandatud arv ei ulatu üle teatava protsendi töötavaist töölistest. Vastasel korral tuleb vallandamise luba nõutada töömahu korraldamise komiteelt. Käesoleval juhul sellega tegemist polnud, kuna vallandatud tööliste arv tegi välja vaid 2,5% tööliste üldarvust.

Siin tekkis küsimus: kas lasta käitisel vallandada nimetatud töölistes vastava etteütleemisega või nõustada vähendatud tööandjalaga töötamisega.

Vallandatud hulgas oli selliseid, kes langevad otsekohe raskustesse. Seepärast töölistes võtsid asja südamesse ja tahtsid hakata töötama vähendatud tööandjalaga. Sel juhul oleks vallandamine ära jäänud. Käitise juhatus nõustus sellega, kui vähendatud tööandjalaga töötamine hakkaks peale juba järgmisel nädalal, ilma vastava töölepingu puhul käiva ülesütlemiseta, milline oleks kõikunud iga tööliste kohta 2—4 nädalani. Kui töölistes sellega ei nõustu, siis käitise juhatus tahtis jätta jõesse kahe tööliste vallandamise otsuse.

Seega jäi käitisvanemal kaks teed:

1) lubada käitisel ilma etteütlemiseta hakata töösse 5 päeva nädalas ja hoida vallandatud töölistest (5) kaks endiselt tööl või

2) leppida nende tööliste vallandamisega, ilma et teised töölistes selle all kannataksid. Sel juhul oleks tegemist paratamatute raskuste valmistamisega perekonda omavale töölistele.

Osa käitise töölistes soovis esimest, osa teist moodust ja käitisvanemal oli raske anda oma otsust selles suhtes.

Püüame siinpool vaadelda olukorda ja leida õigema lahenduse ja vastavad põhjendused, kuna sellised nähtused võivad korduda või uuel kujul tekkida ka mujal käitises.

Kui kasutada esimest moodust, siis sellega töölistes loobuvad seadusega antud soodustusest — ilma etteütlemiseta ei saa tööliste olukorda halvendada. Igaüks meist elab ju palgast ja on näinud ette vähemalt lähemateks nädalateks oma kindla tulu ja kohustuste ulatuse. Kui seda päevapealt muudetakse, siis tekitaks see töölistele raskusi büdžeti korraldamisel. Seepärast on säärane nõue seaduses tööliste hüvanguks.

Kui töölistes sellest loobuvad, siis tähendab see seda, et neid soodustusi ei tarvitse aus hoida. Samuti loovad nad tuleviku suhtes pretseendi. Võib tekkida juhuseid, kus käitis arvab heaks töötingimusi muuta ka muudes küsimustes, ja siis toetub ta juba eelnenud pretseendile. Kui käitisvanemad hakkavad sel juhul toetuma seadusele, siis loetakse säärase tegu jonniks — kuidas siis varem saadi ja nüüd ei saada? Siis võib öelda jumalaga paljudelegi põhimõtetele. Teiseks oluliseks momendiks tuleks lugeda seda, et säärane teguviis annab sõjariista kätte ka teistele käitistele. Kujutage ette teise käitise töölistevanema olukorda, kui talle öeldakse: teie ei taha meile vastu tulla, aga seal ja seal ometi tuldi — leiame, et teie olete meie vastu vaenuline ega suhtu ettevõttele heatahtlikult. Ühe mõjuka käitise eeskujul võib rabadad sel korral halvemaks korras viibivaid käitisi. Kolmandaks aga ei saa sellega leppida töölisteliikumise seisukohalt — meie oleme võitnud vastavad seadused ja soodustused pikaajalise võitlusega ja ohvritega — momendi mõjul neist loobuda ei tohiks. Nii kaotaksime järjekindluse ja ei teaks millalgi, mida veel kaitsta ja mida mitte. Sentimentaalsus sel alal oleks kahjulik töölisteliikumisele.

Lõpuks võiksime näha selles menetluses töölistekonna otsest majanduse kahjustamist. Jättes kaks meest töösse säilitaksime 80 tundi tööprotsessi (5 päeva à 8 tundi kaks töolist). Samal ajal aga ülejäänud töölistes, arvuult ca 50, kaotaksid oma teenistusest 8 korda 50, s. o. 400 tundi. Seega kujuneb vahe 320 tundi, millise eest kuulub tasusumma oleks trükikoja juhatusel kokkuhoiuks sellel nädalal ja töölistel üldtulu vähenemiseks. Pole ime, et ärijuhatus meeleldi on nõus nii üht kui teist moodust kasutama. Keegi ei looda ju, et töökvantum jääb tegemata või et käitise tööprotsessis ei

teki vahesid, mida saab rakendada normaalaja töö-
hulga tegemiseks vähendatud tööandala jooksul.

Need argumendid kõnelevad küllalt selget keelt
esimese mooduse kasuks.

Teine moodus ei riiva tööliskonda kui tervikut,
vaid põhjeneb rohkem kaastundel vallandatute tu-
leviku vastu. Teame, et inimestel pole praegusel
ajal leida palju tööd ja seega keeldudes neile
kindlustamast ka vähendatud tulu, tõukame nad
viletsusse. Nii arutab iga töökohakaaslane. See
oleks ka peamiseks ja ainsaks argumendiks teise
mooduse kasuks. Ometi unustame sealjuures selle
teise kaastunde suuruse, nimelt kahe töölise ras-
kuse lahendamisel tõukame meie 50 töölise senise
olukorra halvematesse tingimustesse, kõnelemata
veel muudest sellest tekkivatest põhimõtete ja sead-
uste rikkumistest jne.

Äga me peame teadma, et tööliskond pole mitte
süüdi, et tööd pole. Teame ka seda, et äri valland-
ab töölisi vaid oma huvides, jättes kõrvale kõik
tundelemendid. Nägime juba senises kombinat-
sioonis, kuidas asja ka ei pööra, tööline maksab
ikkagi omast taskust — mitte äri, kellel oleks või-
malik siiski oma ressursside juures töölisi ametis
hoida. Eks raskel ajal peavad kannatama ka ärid!

Kuid me ei taha kõrvale kalduda ülesseatud
kahest moodusest. Käitisevanemal tuleb öelda oma
sõna, ja nagu nägime, on vähe põhjendusi teise
mooduse tarvituselevõtmiseks. Kaastundemoment tu-
leb rakendada teisel ja muude asutuste kaudu —
käitise vahekorras peab see olema puhas, nagu
seda kasutab ka ärijuhatus. Ja nii saabub lõpp-
otsus — seaduste rikkumisi, olgu need põhjendatud
nii keeruliselt kui tahes ja seotud psühholoogiliste
nõksudega, ei tohi lubatavaks pidada.

Raskused Belgia trükitööstuses

Belgia trükitööstuse olukord pole roosiline. Ette-
võtjad tahavad, tähele panemata sõjaolukorda,
ikkagi profiteerida. Sealjuures on ligi 20% trüki-
töölisist mobiliseeritud. Siiski on tööpuudus trüki-
tööliste hulgas suur — nii oli eelmise aasta 500
töötü vastu tänava ligi 1000 töötut. Elukallinemine
omakorda aitab alla kiskuda palga ostujõudu. Kuigi
Belgias on kokkulepe, et iga neljandiku aasta järgi
palgad tulevad automaatselt kõrgendamisele, vas-
tavalts elukalliduse indeksi tõusule, töösturid keel-
duvad sellest ja lepivad vaid ühekordse palga-
kõrgendusega ühe aastaveerandi eest, jättes muud
tõusuveerandid muutmata. Paratamata küsimus ta-
hab areneda konfliktiks töölise ja töösturite vahel.

Olgu muide märgitud, et liidu ajakiri ilmub
nüüd 1 kord kuus endise kahe korra asemel, kuna
majanduslikud raskused sunnivad liidus teostama
kokkuvõtteid, Eriti tuleb liidul kanda suuri kohustusi

suurenenud töötutearmee tõttu, kuna liikmemaksu
maksjate hulk on suuresti tagasi läinud — mobili-
satsiooni kui ka muudel põhjustel.

Taanlased sõjateatris

Väike Taani on sedapuhku sattunud oma suure
naabri — Saksamaa — meelevalla alla. Nagu
seda nüüdsel ajal seletatakse, tahab Saksamaa
kaitsta Taanit võimalike kallaletungide vastu. Loo-
mulikult pole taanlastel selle kohta palju öelda,
sest neilt ei küsitagi. Kui kauaks ja kuidas kaju-
neb taanlaste edaspidine saatus — on raske öelda.
Igal juhul pole kerge ka taani tööliskonna saatus.
Hoolimata suurest kutseühingulisest organisatsioon-
ist ja töölisvalitsusest, pidi Taani alistuma saks-
laste väkikirele sissetungile üle riigipiiride. Taan-
lased on rahulik rahvas. Nemad pidasid kinni val-
just erapooletusest — s. t. lasksid uputada ja hä-
vitada oma laevu sakslastel, sealjuures tehes head
nägu. Ometigi poldud kuigi palju ette valmistatud
võimalike sõjasekelduste vastu. Meenub anekdoot,
mis omal ajal liikus taanlaste kohta:

Nende rahumeelsus oli sedavõrd üldiselt tun-
tud, et nad ei vajanud isegi tähelepanu äratada
oma sõjaväeliste asutuste vastu. Nii oli ühes kõr-
valises tänavas sõjamineisteriumi uksele kirjutatud:

Pääs — üks kord helistada. Sõja puhul palume
kolm korda helistada.

Sakslased, esialgu, ei taha mõjutama hakata
Taani siseelu. Nii võib arvata, et ka olemasole-
vad ühiskondlikud vahekorrad jäävad senisteks ja
töölisorganisatsioonid alles. Nende hulgas ka tugev
Taani Trükitöölise Liit. Äga sõjaolukorras võib kõik
kergesti muutuda. Sel alal üleöö võivad esineda
uued sündmused.

3000 koosolek Riias

Läti Tööliskoda korraldas 7. aprillil ülemaalse
töölisestegelaste kokkutuleku, mis kujunes paraadkoos-
olekuks Läti tööliskonna eluavalduuses. Koosoleku
ilmusid peale Tööliskoja tegelaste valitsuse liikmed
peaminister Ulmanisega eesotsas. Peaminister ja
riigipresident Ulmanis pidas sel puhul kõne, milles
ta kutsus töölisi ühisele tööle ja arvas, et Läti
tööline on juba liitunud selle ülesandega. Presidendi
kõnetooli tagapõhjal oli suurele lipule maalitud:
Töölised teevad tööd, aga ei aja juttu.

Nii ka sedapuhku. Peale ametlike kõnelejate pol-
nud teisi kõnelejaid.

Võrreldes eeltoodut Eesti oludega, võime siiski
märkida suurt vahet. Kui iga aasta tuleb kokku
üleriigiline töölisvanemate ja kutseühingute esinda-
jate koosolek, siis jätkub arvustust kui ka kõnesid
küllalt. Lätis on see teisiti.

Kui vahest tehtaks katset ja lastaks ka töölisel
kõnelda?

Jalutushoovis seirasid valvurite hoolsad silmad jalutajaid, et kõik sünniks korrapäraselt, ja vahitornist mustendas ähvardavalt kuulipilduja toru, kus hoolsa valvuri silm jälgis jalutajaid, kes teadis, millal tuleb tarvitada võimsamat tulirelva. Samas oli ka näha vangla häirekella, kui vanglas peaks juhtuma midagi iseäralist. Palju vaatamist oli siiski õigupoolest küll mitte midagi ütlevas vanglaõues uustulnukal noorelmehel, oli ta ju sattunud nagu uude maailma või riigist riiki — kurjategijate riiki, mis elas oma seadustele, oma karumustele, oma kannatustele issanda taeva all, olles eraldatud kindlalt välismaailmast.

Tumedalt ja vaikselt, nagu mõtetesse vajunud vanake, seisab vangimaja päeval, kus elu tema ümber — tänavail — rõkkab ja keerleb. Seal seisab ta oma kaetud akende ja raudustega nagu hall kaljuküngas, mille ümber lained keerlevad... kui tühi saar seisab ta seal. Saladuslik ja kohutav on vangimaja õhtuhämaruses... Kui elumajades aknad kiirgavad ja valendavad, kui tänavad ja jalutuskohad tuledes säravad — siis jääb vangimaja vaikseks nagu surnuaed, hingab ümbrusse õudust, äratab möödaminejais tumedaid mõtteid ja rusuavaid tundmusi.

Agas pimedal keskööl, kui ilm hauana vaikib, kui elumajades tuled kustuvad ja tänavail liikumine raugub, siis ärkavad kivid vangimaja müürides, raputavad verepisarad maha ning laulavad vabadusest inimesile, kes väljaspool vangimaja vangidena vaevlevad — laulavad inimesist, kes müüride vahel vaikivad, kes ei hõiska ega nuta, ei kaeba ega palu.

*

Tavaliste toimingute lõppedes oli saabunud öö, esimene öö noorelmehele Centraalvangla õudsete ajalooliste müüride vahel. — Aastasadu püsinud müürid, kui palju teeksid nad jutustada nendest, kes tulnud ja läinud ning kes hääbunud seal, sest see on olnud nende saatus.

Tollegi nooremehe peas keerlesid tol ööl mõtted, kuidas ta endised eluväärtused kahvatuvad seal, kuid mitte kunagi lahkudes temast. Nad keerlevad ta ümber kohutavate ööliblikatena, nagu okste külge külmanud sügisesed lehed sahistavad nad tiibu. Agas see kohisemine on hirmus — see on edasilükatud meeleheitlik ümisemine.

Tontidena liuglevad vabaduse varjud nooremehe trellitatud akna ees. Õnn ja õnnetus kisklevad iseekeskis nimele pärast ning armastuse ja piina hääled kõlavad kokku. — — —

Kaks päeva puudus veel kevadpühist, kui algas kurikuulsas „tapikambri“ uute sunnitöölise paigu-

tamine vastavalt nende ametialale. — Algteekond viis uustulnukad kõigepealt vangla varustuslattu, kus tuli jätta jumalaga oma erariietega ja selga tömmata kirju vangiuulikond. Noormees X vangla 13 kambri, tuksatas, kui ta lõpetas oma viimse nõobi kinnivajutamise ja oli ära annud oma erariided. — Nüüd oli ka tema kui hall mass, mis liikus päevast päeva müüride vahel. Teadmine, et oled sunnitööline, ja seda aastateks, pani ka nooremehe mõtlema, mis moel ja kus tuleb tal lunastada oma süütegu kättejõudnud sunnitöö alguses, kuhu paigutatakse ta tööle. Kuid ei — siin polnud enam mõtisklusteks aega. Juba hõikas paigutaja valvur nooremehe nimepidi enda järele ja teekond algas jälle piki vangla koridore. Viimaks peatuti ühe kambri ukse ees, kus ilutses silt — Trükitöölised. Niisiis, sunnitöö dokumenteeritud ametialalt, mõtiskles noormees, kui ta lasti üle ukse kambrisse. Ning Centraal-vanglas asetseva trükkikoja jaoks oli saabunud jälle uustulnukana pikka sunnitöökaristust kandma trükitööline.

Kui uustulnuk astus üle ukse kambrisse ja lootis eest leida oma ametialalisi töökaaslasi, nagu ilutses uksele oleval sildil, siis ta eksis, kambri ei viibinud ühtki inimhinge, ehkki kõik kambri nähtu laskis oletada, et siin elatakse. Nähtavasti olid kõik veel tööl, mis ka tõesti nii oli. Uustulnuk las kis pilgu üle kambri, et saada üldmuljet oma uuest „kodust“, kus algab ta karistuse kandmine. Ruum, kus ta viibis, oli umbes 13 m pikk ja 7 m lai kahe tugeva trellitatud aknaga, millest avanes vaade mõnikümmend meetrit eemal lainetavale merele, kust paistis väljuvaid ja saabuvasid ookeaniaurikuid. Kambri avanes silmale kahelpool seinä üleslükatavaid narisid, mida oli 24, kuna osa magamiskotte oli korrapäraselt nurka hunnikusse pandud, milliseid oli pool naride arvust, millede järele otustades pidi elutsema seal üle 30 mehe. — Peale pikuti kambrit olevate toidukappide ja pikkade pinkide ei torganud uustulnukale „mööblina“ enam midagi silma. Peatselt avanes uks ja kambrisse astus üks sunnitöölisist, kes kuulus ka selle kambri koosseisu. Mees oli arsti poolt töölt vabastatud — haiguse tõttu. Nii sai uustulnuk esimest informatsiooni oma uuest töökohast — Centraal-vangla trükkijast. Kui oli lõppenud vanglas tavaline päevane tegevus kambrites ja uni võtnud võimust ka kahe kambrioleva trükitöölise üle, ei vaibunud tegevus sugugi töökodades, kus töötasid sunnitöölised, kuna nende tegevus lõppes veidi enne keskööd. Mõnetunnilise magamise järele virgus uustulnuk mingist müra, mis kuulus ukse tagant, peagi selgus selle müratekitamise põhjus.

(Järgneb)

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

I. maist osavõtt

Tallinna Tööliisumuusika Ühing kavatses 1. mai puhul korraldada suurema kontserdi, rakendades selleks tegevusse ka kutseühingu meeskoori. Kutseühingu juhatus arutas seda küsimust ja otsustas osa võtta säärasest tähtsast üritusest, kuigi meeskoori üksikud liikmed ei pidanud vajaliseks esineda sellel kontserdil, põhjendades koori tehnilise puudusega.

Dresselt ja Kriek ei pea distsipliini

Dresselt ja Krieki kartonaažikätises pole veel senini läbi viidud minimaaltariife ega ka töötingimusi, mis vastu võeti trükitöösturite organisatsiooni poolt ja mida aktsepteeriti ka kartonaažikätiste juhtijate seksiooni poolt. Nii tasutakse palka päeva viisi, pole antud kõigile minimaalpalku ja puuduvad ka muud soodustused.

Kuna tegemist on distsipliini rikkumisega, kutseühing esitas märgukirja Trükitöösturite Ühingule, paludes ühingu vahelesegamist sellesse olukorda ja normaalsete tingimuste loomist nimetatud kätises.

5. mail hommikkontsert

Elmiste aastate eeskujul kultuurtoimkond korraldab 5. mail järjekordse hommikkontserdi, millel on ette nähtud peale eeskavalise osa kõne palgaküsimusest ja selle eest peetavast võitlusest trükitööstuses.

Loodetavasti kutseühingu liikmeskond võtab hulgaliselt osa peetavast hommikkontserdist.

Kella 5 tee kutseühingus

Pühapäeval, 7. aprillil, naisring korraldas kutseühingu liikmeskonnale ja nende poolt kutsutud külalistele kella 5 tee, mis möödus üsna hubaselt. Sellest võttis osa ligemale 80 külalist ja tantsuorkestri saatel möödus ette nähtud kolm tundi üsna kiiresti, pakkudes vaheldust pühapäevalõbudele.

Võis tähele panna, et eriti ühingu noorus võtab aktiivselt osa sellest üritusest — on see ju nende hingele lähemal. Aga kohal oli ka vanemaid tege-lasi, kes tegid kaasa tantsu ja tundsid end üsna mugavalt.

Voldemar Filaretovi 50 aastat trükitööd

Eestimaa A/s. aktsidentsjaoskonna juhataja Voldemar Filaretov pühitses 13. aprillil s. a. oma ametijuubelit — 50 aastat trükitöölisena töötades. Sel puhul kaastöölised kui ka ärijuhatas austasid juubilarit vääriliselt, V. Filaretov kuulub organiseeritud trükitöölise perre, mistõttu ka kutseühingu poolt soovitakse juubilarile kõike head ta edaspidistel eluastatel.

F. sündis 12. aprillil 1877. aastal ja asus trükitööd õppima Pärnus Bormi trükikojas. Lõpetanud õppimise ja töötanud mõni aeg Pärnus, siirdus juubilar Petrogradi, Helsingi ja hiljem 1922. aastal Tallinna.

Lampe organiseerub

Lampe töölised on otsustanud organiseeruda kutseühingu ümber ja juba on mõningad töölised astunud kutseühingu liikmeks. Olgu siinjuures nimetatud, et Lampe trükikoja endised peremehed on peaaegu eranditult üle kolinud Saksamaale ja uueks peremeheks on mingi põllumajanduslik ühing. Kõik töölised on automaatselt viidud üle uue peremehe alla ja seega on nad kaotanud oma vanad

õigused. Kuna sellise menetlusega on tööliste õigused rikutud, ilma et silmas oleks peetud ülesütlemist jne., siis töölisel otsustasid nõuda Saksa usaldusvalitsuselt kui sakslaste volinikult ülesütle misel nõutava rahasumma ja puhkuste eest saadava tasu.

Töölistel on täielik õigus seda teha. Olles vahetanud juriidilise peremehe ja asudes uue juriidilise peremehe alla töösse, ei kustu nende õigused vana peremehe vastu. Kuna vana peremees pole neid vallandanud ega ka üles ütelnud, on nad päeva pealt vallandatud ja seega peavad saama kätte päevapealt vallandamise puhul ettemakstava raha kui ka saamata puhkuse tasu.

Riigi Trükikojas

seati käitisvanema nõukogu liikmete kandidaatideks 6 isikut. Esimesel valimiskäigul ükski kandidaat ei saanud vajalist häälteenamust, mispärast teiskordselt toimusid järelevalimised.

Spordiringi pidu

Spordiring kavatseb 30. aprillil korraldada ühingu ruumes peo, mis oleks sissejuhatusesks 1. maile. Loodetavasti võetakse peost elavalt osa, kuna puhastulu läheks spordiringi kassa seisukorra parandamiseks.

„Hansas“ käitisvanem

„Hansa“ käitises toimusid 10. aprillil käitisvanema valimised. Käitisvanemaks valiti kolme kandidaadi hulgast Vello Järvasoo. Nii on käitises, hoolimatq vastuseisust, siiski loodud käitisvanema instituut.

Rahvatantsu trupp

korraldas 13. aprillil eesti õhtu, mille eeskava oli täidetud peamiselt rahvatantsutrupi ettekannetest ja kanneldajast. Õhtu kujunes üsna osavõturikkaks ja õnnestunuks rahvatantsutrupi esimese üritusena.

A. Maritov astus tagasi revisjonikomisjonist

Kutseühingu revisjonikomisjoni esimees A. Maritov teatas juhatusel, et ta astub tagasi revisjonikomisjoni koosseisust tervislikel põhjustel. Kuna A. Maritov on revisjonikomisjonis olnud juba pikemat aega ja viimasel ajal tegutses esimehena, siis kutseühingu juhatus saatis A. Maritovile tänukirja senise tehtud töö eest ja loodab A. Maritovi näha lähemas tulevikus uuesti tegutsemas kutseühingu juhtivatel positsioonidel.

Revisjonikomisjoni koosseisu kutsuti V. Brun. Uueks revisjonikomisjoni esimeheks valiti A. Pangsepp.

Kutseühing protestib

Kutseühingu juhatus, arutades „Hansa“ trükikoja juhatusel tegevust tööliste päevapealt vallandamise asjas, otsustas avaldada sellekohase protesti juhatusel talitusviisi kohta, sellest teatades ka Eesti Trükiteösturite Ühingule.

Paberikauplejad ja kirjastajad koos

Trükiteöstusega tihedas sidemes olevad paberiga ja kirjutustarvetega kauplused pidasid oma päeva 14. aprillil Tallinnas. Mis puutub selle organisatsiooni tegevusse, siis möödunud aeg on neile olnud soodus. On püsima jäädud teatud ühtlaste sortide juure, mis tasandab omavahelist võistlust kui ka vabastab kapitale erisortide alla paigutamisel. Teiseks liidab see organisatsioon kokku vastava ala tegelased ja võimaldab suuremaid ja tugevamaid aktsioone oma huvide kindlustamiseks. Meie peame teadma, et nii mõnedki suurtrükikojad on tihedas sidemes vastava ala kauplustega ja kirjastustega ja, omades kontrollivõimalust teiste üle, võivad rakendada organisatsiooni ka enda huvides.

Nagu sellest nähtub, ongi vastava organisatsiooni esimeheks Eesti Trükiteösturite Ühingu esimees A. Veiler.

Valgast

Trükiteöstuselised haigekassa juhatused

Valga trükiteöstuselised võtavad juba pikemat aega osa haigekassa juhtimisest, olles esitatud juhatuses enamasti ikka kahe liikmega ja andes endi hulgast ka esimehe.

Tänava haigekassa juhatusel valimistel langes viiest juhatuselise liikme kohast kolm trükiteöstelisele. Kõik juhatusele pääsenud trükiteöstelised on juba varem haigekassa juhtimisest edukalt osa võtnud.

Samuti valiti kolmest revisjonikomisjoni liikmest üks trükiteösteline.

Võrust

Võrus luuakse kutseoskuse amet

Võrus tuleb asutamisele iseseisev kutseoskuse amet. Sel puhul tulevad esitamisele uue kutseoskuse ameti liikmed. Trükiteösteliste ringides on uueks kutseoskuse ameti liikmeteks seatud üles Feliks Marand.

Kuidas Teile meeldib?

Kõikidest üle seisab meie rahva juht. Ta kannab vastutust mitte üksi riigi ja rahva ees, vaid ka ajaloo ees.

Kui käske jagab rahva juht, siis terve rahvas peab püüdma täita need käsud ja mitte arutama teisi võimalikke korraldusi.

5—6 aastat näitavad, millise jõu omandab rahva ühtlus ajal, mil loodi autoritaarne riigikord.

Need on väljavõtted Läti ministri Bersinsi kõnest loomakasvatatajate tegelaste päeval Riias aprillikuus.

Kõik koosviibijad korraldasid ministrile sel puhul mürarikka ja kestva ovatsiooni — nagu lisab lõpuks „Segodnja“, kust need väljavõtted kõnest võetud.

Tartu trükitöölise aasta-peakoosolekust

Tartu Trükitöölise Kutseühingu aasta-üldkoosolek peeti 25. veebr. 1940 ühingu ruumes, Uueturu 15.

Koosoleku avas ühingu esimees O. Koplus. Koosoleku juhatajaks valiti Koplus ja protokolljaks E. Roorand.

Eelmise üldkoosoleku protokollil luges ette Roorand. Protokollile allakirjutajaiks valiti Miger, Ambrosius ja Assor.

Ühingu esimees Koplus andis ülevalte praeguseist erakordseist aegust, mis on ühingu juhatusele toonud uusi muresi. On tulnud tarvidus töötasu tõstmiseks ja selleks astuti läbirääkimistesse Tartu Graafikatöösturite Ühingu juhatusega novembri algul. Selleks peeti ühine koosolek 28. nov. 1939 tööolude ja palgatingimuste arutamiseks.

1. Puudutati kokkulepet minimaalpalgade kohta ja väideti, et Tartus on veel kohti, kus ei ole maksvad minimaalpalgad. Töösturid lubasid astuda samme nende väärnähtuste kõrvaldamiseks, kui neile antakse vastavad andmed.

2. Juhiti ka tähelepanu elukalliduse kiirele tõusule ja mainiti, et palgad on elukallidusest kaugemale maha jäänud. Selleks soovitati tõsta kõikide palgu 2 krooni võrra nädalas. Töösturid mingisugust vastust selle kohta ei annud, kuna see olevat suurem küsimus, mis vajab nõupidamist laiemate hulkadega.

3. Puudutati töömahu ja ähvardava töö kriisi küsimust ning pandi tööstureile südamele töölisi kergekäeliselt mitte vallandada, mida ka töösturid lubasid. Räägiti ka 40-tunnilisest töönädalast.

4. Sooviti, et trükitöösturid koos trükitöölisega esineksid märgukirjaga valitsuse ees vanimgajade trükikodade, trükisõna vabaduse ja paljundusaparatuuride sisseveo keelu asjus.

Pärast seda koosolekut otsustati ka edaspidi sääraseid koosolekuid korraldada. Kolm nädalat hiljem oli teine ühine koosolek, kus Mattieseni trk. juhataja hr. Mölder teatas, et Tallinnas ei nõuta töötasu juure ja et Tartu tahab nagu ette rutata.

Et palganõudmine ei olnud rajatud kindlale alusele, siis tegime ettepaneku pühadekingina igale töölisel lisatasu anda, selle eest taheti mingisugust vastutatu, kuid lõpuks loobuti sellest, kuna ühingu juhatuse omalt poolt lubas teatavaks teha ühingu liikmeile nende vastutuleku.

Nii saidki kõik Tartu trükikodade töölisel pühadekingitust, ühed suuremal, teised vähemal määral.

Pärast pühi, jaanuarikuus, pidi toimuma uus koosolek, kuid seda ei ole tänaseni sündinud.

Peale väliste raskuste on ka meil sisemised raskused. Majaperemees Böning on sakslaste ümberasustamise tagajärjel Saksamaale asunud koos meie ettemakstud üüriga, kuid meie selle all ei

kannata, küll aga kannatame ühingu ruumide soojuse all, ei leia kuskilt majade hooldajat, kes ruume laseks kütta.

Liikmemaksud on annud palju peamurdmist, sest nende pärast on tekkinud palju nurinaid. Mattieseni trükikoja usaldusmees tagandati ja uueks usaldusmeheks valiti Ambrosius. Et usaldusmeeste töö pole kerge ega tulutoov asi, siis ei tohiks neile selle töö juures takistusi ega põhjusetu etteheiteid teha.

Peale selle on tehtud laekurile kohuseks viivitamata teatavaks teha, kui liikmemaksud on maksmata.

Tegevusaasta jooksul on liikmeid juure tulnud 49, ära läinud Valga osak. 14 liikmega, teisele alale 9, mittemaksjaid 11 ja ära sõitnud 3, jääb liikmeid 215.

b) Laekur Kivistik kandis ette kassaruarande. Aruande kohta võttis sõna A. Allas, kes tegi ettepaneku näidata kassa ja varanduse seis 1. jaanuarini, mitte aga 31. detsembrini.

Kuldkepp tegi ettepaneku streigiaegsed võlgnikud järgmisel aastal kustutada.

Allase arvates on väga palju ülekulutusi tehtud, tulevikus tuleks eelarvest rohkem kinni hoida.

Kivistik väitis, et eelarvest ei saa väga kinni pidada, olgu juhatus missugune tahes.

Assori arvates ei olnud 1939. a. eelarve õieti koostatud, tulevikus tuleks üles panna puht saldod.

Kopluse arvates ei olnud need sõnavõtted mitte etteheitena mõeldud, vaid nende järele tuleks ka edaspidi käia.

Selle järele võeti laekuri aruanne västu bilansiga kr. 7313,18, ja varanduslik seis bilansiga kr. 8584,50.

c) Kultuurtoimkonna aruande kandis ette F. Nugin, kes tähendas, et enne jõule hakati vene keele kursusega peale, ja oli ka asjahuvilisi, kuid pärast jõule ei ilmunud kursusele peale paari inimese kedagi, mis pärast tuli kursus lõpetada.

Korraldatud keedukursus ei annud ka seda, mida sealt loodeti ja andis väikese puudujäägi. Kuid üle ootuste hästi õnnestus laste jõulupuu.

Nugin teatas veel, et oli kavatsusel laulukoori ellukutsumine, kuid ka sellest ei tulnud midagi välja.

Assori arvates peaks ka arvestatama meie liikmete koosseisu ja et referatõhtud tasuvad end täieliselt, kui nad on mahlakad, nagu seda oli pr. Jaigi oma.

Allase ettepanekul avaldas koosolek kultuurtoimkonnale tänu.

Ella Miina ametijuubel

13. aprillil pühitseti pealepanija Ella Miina (end. Pärs) 25 aasta ametijuubelit.

Juubilar alustas töötamist 1915. aastal Tartus Schnakenburgi trükikojas. Hiljem töötas Ed. Bergmanni, „Varraku“ ja „Postimehe“ trükikodades. Töötanud mõni aeg ka Moskvast.

Juubilari austati „Ilutruki“ trükikojas toimival aktusel kogu Tartu trükitoölispere ja trükikoja juhatuse poolt tehtud töö ja hea läbisaamise nimel, kus õnnitleti juubilari ja anti üle auadress ja kingitus.

Siinkohal tahaksime üle anda juubilarile kõige paremaid õnnitlusi ja soovida palju jõudu ja edu tulevikuks.

---

d) Spordiringi aruande kandis ette E. Roorand, kes tähendas, et möödunud aastal korraldati trükikodadevahelised käsipallivõistlused Tartu Graafikatöösturite karikale, missugune esmakordselt iäks E. Kirjanduse Seltsi meesk. Korraldati terve rida jalgpallivõistlusi, suurim neist oli Trükitoösturite karikavõistlus Tallinnas, kus Tartu meeskond Tallinna vastu esines väga hästi. Spordiringil on tunda annud juhtide puudus, seetõttu ei ole saadud nii mõndki asja nii korraldada, kuidas seda tarvis oleks olnud.

Assor soovitab spordiringi kultuurtoimkonna alla viia, kuna see oleks spordiringile kui ka ühingule kasuks.

Ühingu 1940. a. eelarve kandis ette laekur Kivistik.

Allas võttis sõna aastapäeva korraldamise kohta ja arvas, et aastapäev tuleks pidada mitme aasta järele.

Grassmanni arvates ei tuleks mitte aastapäev ära jätta, vaid ühingu juuremaks, missugune ettepanek saab ühehäälelise enamuse.

G. Lind ütles, et sissetulekud eelarves on korras, aga kulude poolel on nähtud ülejäägina 500 kr. See summa on juba tegelikult olemas tulude poolel, seepärast peaks ülejääk palju suurem olema, ning ei ole õige, et summad kantakse ühelt arvelt teisele, ennem tuleks mõned summad suurematena näidata.

Koplus arvas, et kas on mõtet kulude poolel muudatusi teha, kuna siis peaks ka tulude poolel muudatusi tegema.

Lind tegi ettepaneku „Trükitoölisele“ ühingu 5-sendiline juuremaks kaotada.

Assori arvates tuleks seda küsimust põhjalikult kaaluda, kuna see võivat organiseerimist nõrgendada. Ja kas see 100 kr. tasub end ära?

Pikemate sõnavõtude järele võeti vastu Linnu ettepanek.

Veel pooldas Assor spordiringi sidumist kultuurtoimkonnaga ja eelarves spordiringile nähtud summa kultuurtoimkonnale arvata.

Selle järele võeti 1940. a. eelarve bilansiga Kr. 4.558,07⁰⁷ ühel häälel vastu.

Spordiringi ümberkorraldamise kohta võttis pikemalt sõna E. Roorand, kes tähendas, et spordiring tuleb ümber korraldada ja ühingu jalgpalli A-meeskond likvideerida. Paljud trükitoölised on siirdunud teisele alale ja praegused ajad ei võimalda kulutusi teha, mida oleks tarvis, ja neid puudujääke ei saa ka enam pidudega katta. Teiseks terve see suur töö lasub ainult paari isiku õul, hoolimata sellest, et juhatus koosneb 7 isikust. Summad, mis seni pandi ainult jalgpalli peale, tuleks ära kasutada ühingu liikmetele tasuta võimlemistundide muretsemiseks.

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes ei leia praegune spordiringi juhatus võimalust edasi töötada ja paneb ette spordiringi senine töö ümber korraldada.

Assori arvates tuleks rekordsport ära kaotada, kuna see tekitab ainult kulu ja tüli ning tuleks üle minna mass-spordile. Ta toonitas ka seda, et spordiring on algusest peale vales suunas tegutsenud.

Veel võtsid sõna spordi kaitseks Nugin, Grassmann ja Noorvee, kuid siis kujunes sõnavõtt Assori ja Roorandi vaheliseks vaidluseks ning sõna enam ei antud.

Lõpuks otsustati spordiring sellisel kujul likvideerida ning Nugina ettepanekul moodustati kolmeliikmeline sporditoimkond, kuhu kuuluvad Roorand, Nugin ja Sotnik.

Assori ettepanek spordiring kultuurtoimkonnaga siduda sai ainult 3 häält poolt.

Koosolekul algatatud küsimuste all palus invaliid Kingisepp endale puid, mida koosolek ka lubas.

Aleksander Laasi tööjuubel

13. aprillil peeti ka Aleksander Laasi 40 aasta tööjuubel.

Juubilar alustas ametiõppimist aastal 1900 Tartus E. Perli raamatuköitekojas. Suurema aja oma elust on ta töötanud raamatuköitjana H. Laakmanni trükikojas ja praegu töötab ta „Ilutrüki“ juures paberilõikajana.

Mehel on tulnud elus erakordseid raskusi võita, kuna nelja-aastasena ta kaotas kuulmise, kukkudes tulekahjus läbi teise korra lae. Sellisena on ta oma ametit õppinud ja töötanud kogu aja. Ja kui ta nüüd nii pikal ajal on suutnud töötada külge külje kõrval täisvõimeliste inimestega, siis on nõudnud see temalt kindlasti seda suuremat pingutust ja püüdmist.

Juubilaril austati koos eelmisega ja anti üle aadress ja kingituseks raadioaparaat, millise järele on tal ammu olnud igatsus ja mida tal on võimalik kuulata erilise kuulamisaparaadi abil.

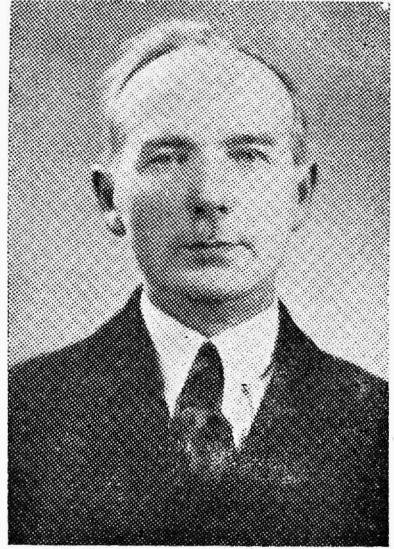
Õnnitleme juubilaril ja soovime talle veel palju jõudu ja edu tulevikus.

„Postimehe“ töölise palganõudmine

Kuna elukalliduse pideva tõusu tõttu on tööliskonna elu raskeks läinud, siis otsustasid E. K.Ü. „Postimehe“ töölised asuda palganõudmisele.

Selleks peeti 14. märtsil töölise üldkogu koosolek, kus otsustati palka juure nõuda 4 kr. nädalas igale töölisele, missugune summa vastaks elukalliduse tõusule.

Ärijuhatus sellele nõudmisele vastu ei tulnud, pakkudes vaid osa nõudmisest, kuid see ettepanek ei rahuldanud tööliskonda ja asi läks Töötülide Lahendamise Komisjoni lahendamisele. Töötülide Lahendamise Komisjoni koosolekul kokkulepet ei saadud ning jäeti veel võimalus omavahel tüli lahendada ja üht kui teist olukorda kaaluda ning leida teed omavaheliseks kokkuleppeks. Nii sar-

Eugen Killase 50 a. ametijuubel

14. märtsil pühitses trükiladuja Eugen Killas oma 50 a. ametijuubelit. E. Killas on sündinud 20. märtsil 1875. a. Tartus. Trükikunsti õpingut algas Grenzsteini trükikojas, kus ka õppinud töölise kutse omandas. Pärast õppeaega töötas lühemat aega K. Mattieseni trükikojas, kust Venemaale siirdus. Venemaal töötas Peterburi Heroldi ja Marksi trükikodades, viimases hulk aastaid tehnilise juhina. Oli Aug. Viira laulukooris tegevliige ja Jurjevi meeskooris lauljaks.

Praegu töötab ladujana O.-ü. Mattieseni trükikojas. Ametivendade ja O.-ü. Mattieseni ärijuhatusel poolt annetati juubilarile kinke ja sooviti palju õnne edaspidiseks tööks.

vatatigi E. K.Ü. ärijuhatusel ja töölise vahel paljade töstmise asjus kokkulepe, mille järgi saadi 6. aprillil esimene kõrgendatud palk.

Kokkuleppe kohaselt tõsteti palku järgmiselt:			
käsiladujail	1.— kuni 2.— kr.	keskm.	7,3% palgast
trükkijail	1.50 „ 2.— „ „	„	6,2% „
masinaladuj.	1.— „ 2.— „ „	„	4,7% „
allalaskjail	1.— „ 1.25 „ „	„	10,7% „
köitekojas	1.— „ 1.50 „ „	„	10,1% „
tsinkograafias	1.— „ — „ „	„	5,3% „
abitöölistel	1.— „ 1.50 „ „	„	6,9% „

Mõnel poolt avaldati nurinat sellise kokkuleppe kohta, kuid siiski arvestame seda, et praegusel ajal ei ole meil võimalik suuremaid nõudmisi läbi viia, hoolimata sellest, et palgad ei vasta praegustele elunõuetele.

Tahame siiski loota, et ehk avaneb võimalus edaspidi uute soodustuste saamiseks.

Oludest „Ilutrüki“

17. märtsil toimus „Ilutrüki“ tööliskonna üldkogu koosolek, milles seati üles palganõudmine palga tõstmiseks 3 kr. võrra nädalas igale töölisele ja 5-tunnise tööpäeva korral 6 tunni tasu. Käitise juhatus töölise nõudmisele vastu ei tulnud ja asi läks edasi Töötülide Lähendamise Komisjoni, kes tegi oma otsuse 11. aprillil, mis on järgmine:

1) Tõsta „Ilutrüki“ töölise palku nii, et üldine nädalapalga tõstmine jagatult töölise arvuga teeks välja vähemalt 50 senti nädalas. Üksikuile töölisile palgatõstmise juures tuleb ära kuulata töölisnõukogu arvamine.

2) Käesolev otsus jõustub 15. aprillist k. a. ja on kehtiv kuni 31. dets.

3) Kui elatusmaksumuse indeks Riigi Statistika Keskbüroo andmeil tõuseb võrreldes 1940. aasta veebruarikuu elatusmaksumuse indeksiga vähemalt 5%, on töölistel õigus käesoleva otsuse kehtivuse ajal algatada uuesti töötüli, kuid mitte enne 15. juulit.

Säärase ajaloolise otsusega ei saanud töölisnõukogu rahul olla ja esitas protesti, paludes asja otsustada komisjoni teises koosseisus. Sotsiaalminister jättis aga töölisnõukogu protesti tähele panemata ja kinnitas Töötülide Lähendamise Komisjoni otsuse.

Kuigi tööaeg juba läinud aasta novembrist alates enamail töölistel on 5 tundi päevas, millise kokkuleppe juures on antud suuline lubadus töölisi mitte vallandada, on lubadusest mööda mindud ja asutud juba tegelikule vallandamisele. Esialgseiks ohvreiks on 6 töölise, kuid kavatsus on sama teha 30 töölisega, vastava loa saamiseks ongi pöördutud Majandusministeeriumi Tootmise Korraldamise Komisjoni poole, milline otsustas esimest korda palve rahuldamata jätta töölisnõukogu vastava seisukoha alusel. Nõutud andmetega on aga juba uus paber saadetud majandusministeeriumi käitise juhatuse poolt sama taolusega. Kui ka seekord ei peaks luba antama, siis näib, sama tahetakse siiski läbi viia, kasutades määruses lubatud määra 5%.

Üldiselt töölise tulevikuväljavaated ei ole kuigi paljutootavad. Tööd on vähe, eriti kivitrükiosakonnas, kuid järjest piüütakse suurendada tööpinget ja panna kehtima uusi töölise õigusi kitsendavaid korraldusi.

Tööliskojast

Töömahu küsimuses

Tööliskoda esitas valitsusele märgukirja, milles antakse teada Tööliskoja seisukohad nii töömahu säilitamise kui ka rahvamajanduse elustamise alal.

Selles on nähtud ette riiklike ehituste teostamine, samuti ka Tallinna Rahvamaja ehitamine. Ei olda nõus töölise sunniviisilise tööerakendamisega, millist mõtet on hellitanud mõningad akadeemilised ringkonnad. Vabanevale tööjõule tuleks jätkata avalike tööde võimaldamist, eriti muret kanda ka töötute naistööliste olukorra parandamise eest. Tuleks kärpida kõik ebaproduktiivsed kulutused ja juhtida vabad reservid loovale tegevusele.

Sotsiaalpoliitika

Puhkeajaga laiendatakse

Hiljuti võeti vastu puhkeaja laiendamise seadus, millega senine norm — 7 päeva — tõsteti 12 päevale. Puhkusele laskmine määrati kindlaks vastavale ajaperioodile. Saades seaduseks, on uus korraldus liginenud trükitöölise normidele puhkeaja kohta ja seega kaotab töösturite poolt toodav selektus vastutulekust oma tähtsuse. Nüüd oleks aeg hakata rõhutama senise puhkeaja kestuse suurendamist trükitööstuses, kui tahetakse trükitööstuses jätkata seniseid traditsioone puhkuse suhtes olla eelistatud olukorras.

Lasteabiraha seadus

Ka see seadus on juba parlamendis läbiviimisel ja on loota selle peatset kehtimahakkamist. Selle seadusega lasterikkad perekonnad saavad palgale lisaks teatavat abiraha, mis siiski pole kuigi suur.

TULI ametiühingud

Rakendatakse seadusi

Sadamatöölise Üleriigilise Kutseühingu juhatuse ja nõukogu tagandati ametist aprillikuu keskpäeval. Sel korral võeti tagandamise alusteks:

Töövõtjate Kutseühingute ja nende liitude seaduse § 9 punkt 5-s, mis kõneleb tagandamise õigusest, kui kutseühingu tegevus õhutab vastolusid üksikute rahvakihtide vahel kui ka rikub ühiskondlikku solidariteeti.

Riigi Kaitseseisukorra seaduse § 20 punkt 10 põhjal, kus sisekaitseülemal on õigus tagandada ametist organisatsiooni juhtivaid organeid ja asendada need määramise teel uutega.

Nii on üks kutseühing juba komistanud vastavale paragrahvile...

Rahvusvahelised keskused

Sekretariaadi koosolekul

17. aprillil 1940 Bernis arutati järgmisi küsimusi:

Taani Trükitöölaliste Liit keeldus luba andmast Slovakkia tööliste sisserrännuks. — Rumeenia Trükitöölaliste Liidu uueks asukohaks on Bukarest. — Šoti Trükitöölaliste Liit pöördus sekretariaadi poole selgituse saamiseks Prantsusmaa trükitööstuse üle. — Slovakkia ja Ungari trükitöölaliste liitude vahelise kontakti loomine võeti teadmiseks. — Võeti korraldamisele üksikud teated mitmesugustest maadest.

Belgia Trükitöölaliste Liit tegi teatavaks võitluse teravnemise töösturite vastu, kuna töösturid keelduvad maksmast ette nähtud elukallinemise protsenti, kuigi see lepinguga on fikseeritud.

Soome Trükitöölaliste Liit esitas aruande oma tegevusest sõja ja pärast sõja ajal. Sellekohane aruanne otsustati avaldada sekretariaadi häälkandjas.

Võeti teadmiseks ja korraldamiseks mitmesugused liitude kongresside kutsed.

Kolme trükitööstuse rahvusvahelise keskuse liitumises on saavutatud mõningaid tulemusi.

Korraldati mõningaid abistamisaktisioone nii Hispaania kui ka Saksa põgenikele. Arutati 1940. a. liikmemaksu suuruse määra, mis esitatakse vastuvõtmiseks laiendatud sekretariaadi koosolekule.

Raamatud

H. Gummerus: Jäägrid ja aktivistid

Tallinna Trükitöölaliste Kutseühingu raamatukogus on saadaval Hermann Gummeruse mälestused jääripataljoni asutamisest ja selle tegevusest Soome iseseisvuse ettevalmistajana. Kui keegi tahab veidi pilku heita Soome iseseisvuse sünnile ja selle ettevalmistajate tegevusele välismaal, siis Gummeruse raamat oleks selleks parajaks allikaks teadmiste ammutamisel.

Soome iseseisvuse mõte oli soomlaste veres olnud sajandeid, hoolimata rootslaste või venelaste ülemvõimust. Kahjuks ajalooline areng ei annud mahti selle aate teostamiseks ja eriti venelaste ülemvalitsus enne sõda ja sõja ajal Soomes tundus soomlastele karm. Soome polnud julge, et ta suudab ise enda abil saavutada iseseisvust, ja taheti kõige rohkem saavutada suuremat autonoomiat, nagu see Eestiski omal ajal kavas oli.

Gummerus Soome patrioodina valis teise tee. Ta nägi Soome vabastumist sakslaste abil, mistõttu kogu tema poliitika sihiks oli võimalikult suurel määral kasutada sakslaste tahet võiduks idafrondil Soome iseseisvuse saavutamiseks. Sakslas-

sed olid huvitatud tolleaegse Vene pealinna — Peterburi — ähvardamisest, ja nii sündis ka Gummeruse plaan — läbi Soome võiksid sakslased teostada oma kava. Sealjuures Gummerus hoolitses selle eest, et olles sammunud üle Soome pinnal sakslased kindlustavad samal ajal ka Soome iseseisvuse sünni. Et luua Soome oludes võitlevaid väesalku, selleks ta läks nii kaugele, et Saksamaal asuti välja õpetama Soome noorimehi sõjaväeliseks teenistuseks n.-n. jäägripataljoni nime all. Õigupoolest seisnebki Gummeruse võitlus selle pataljoni suurendamise püüetes, kuid ka tõkestamises, et soomlasi ei kasutataks mujal sakslaste rindeosadel, millel Soome iseseisvusega vähe ühist. Kui vaadelda kogu seda pataljoni janti, siis pataljoni õigupoolest polnudki tegelikult Soome iseseisvust kuulutanud ega ka teostanud. Seda tehti kodumaal eduskunna kaudu ja Kerenski valitsuse languse tagajärjel. Jäägrid koos sakslastega tulid Soome juba mitte iseseisvuse toojatena, vaid tegelikult kodusõja lõpuleviijatena, milles ühel pool asus Soome kodanlased ja teisel pool iseseisvuse esimesed proklamatorid — sotsiaaldemokraadid koos pahempoolse tööliikonnaga. Jäägrid koos sakslastega kindlustasid vaid kodanluse võimu juba iseseisvas Soome riigis.

Raamat on väärt, et seekaudu siiski tundma õppida kaasaegsete poliitikute võtteid ja arusaami rahva elu korralduse alal ja heita pilku ka poliitilistele telgitagustele. Seekaudu õpitakse tundma õieti riigiloomise ja -valitsemise kunsti.

Raamatu number: D 21836.

Õienduseks

Vangimaja trükikoja tegevusest kirjutades olgu järgmist õiendatud:

Esiteks: mitte noorkotkaste raamatute 8 pg. nimekiri ei trükitud Keskvangimaja trükikojas, vaid Seaduste kogu 8 trükipoogna suuruses.

Ja teiseks: Keskvangimaja trükikojas valmistatud tööde statistika on toodud ära ühe mehe tehtuna, kes seal töötanud, kuid et seal töötab neid rohkem kui 10 meest ladujaina, kelledest küll suurem osa on vangla õpilased, siis võin siinjuures märkida, et need aastad, mis toodud ära veebruarikuu „Trükitöölises“ tehtud tööde statistikaga on täpsemalt öeldult iga arvatud aasta kohta rohkem kui 1000 tööd aastas. 1938. a. 1. apr. — 1939. a. 1. apr. tehti Keskvangimaja trükikojas 1100-st rohkem trükitoid, missugused andmed figureerivad ka Keskvangimajas. Küllalt aukartustäratav arv, kuna nende seas on ligi 10 tööd 10 trükipg. ulatuses ja pealeselle igasuguseid eratöid.

VÄLISMAINE Ungarilased

Trükitehnika ebatäpsus

Kuidas trükitehniline viga võib kutsuda esile suuri laineid rahvusvahelises poliitikas, võisime näha mõne aja eest Prantsuse välisministri ja Põhja-Ameerika Ühendriikide erisaadiku kohtamise puhul Pariisis. Nimelt oli välisministri kabinetis ripunud seinakaart mõlema poliitikategelase seljaga. Sakslased — õigem ungarlased — leidsid, et see kaart, mis muide pole millegagi ühenduses mõlema riigitegelase piltidega ja vaid juhuslikult üldpildile tulnud, erineb praeguse aja ruumi jaotusest. Sakslased ruttasid seda kaarti dešifreerima ja lõpuks saabus pilt, mis erineb tunduvalt senisest Euroopa kaardist. Sellest loeti välja, et Prantsusmaa kavatseb muuta Euroopa riikide palet, ja agitatsiooni mõttes rutati paljudama seda kaarti ja sellega hirmutama vastavate maade kodanikke. Pärastisel selgitamisel ilmnas, et süüdlane oli retušeerija ühest trükikojast. Too mees oli mälu järgi teinud piire kaardil ja parandatud kaart sattus seega välisministri kabinetti ja seal avalikkusse. Mõistagi mees oli kaardil piirid teinud enda mõistuse kohaselt, ja mis seal parata — lõiganud Saksamaa pooleks ja Ungarilt varastanud terved maalahnakad.

Vahest mängib mõni trükitehniline eksitus Viini konverentsi ülesannet!

Korrektuuri vigadest

Vahel on nii, et loed üht sõnumit, aga mitte ei saa aru, millest küsimus on. Nii oli ka ühe ajalehe artikliga, mis aga viimasel momendil parandati. Artikkel oli läbi käinud laduja, murdja, korrektori käest, revisjonist jne., aga lõpuks hakkas artikli ladujal endal kahju — juhtis viimsel momendil tähelepanu veale. See oli päästerõngaks artikli kirjutajale — akadeemilise haridusega noorele mehele.

Lugu oli selline, et keegi mees sai kõrgepingevoolu kaudu surmava löögi. Süü selle voolulöögi eest lasus aga teisenimelise mehe peale, kes käis traate katsumas ja võttis löögi endale. Seepärast, järjekindluse mõttes, jäid teda leinama ka abi-kaasa ja lapsed.

Nii tehti ühest surnust kaks surnut. Kui artikkel oleks lehte sattunud, siis ei tea kui palju pahan-

dusi oleks see esile kutsunud. Kõige rohkem aga vihastaks mees, kes polegi surma saanud ja abi-kaasa kratsiks artikli kirjutaja silmad välja, teades, et ta on avalikult leseks tehtud, kuigi mees on alles elus.

Olgu lohutuseks, et mõnel mehel siiski veab. Nii oli sama lehe kohtukroonikas keegi vargapoiss artikli kirjutaja poolt mõistetud neljaks aastaks müüritööle. See on igati ausam kui sunnitöö, ja ega õiendust tule.

Võime ehk öelda: öötöö mõjub.

Spordiosa

Trükitehniliste murdmajooks

Spordiring korraldab 19. mail Pirital trükikodade vahelise murdmajooksu võistluse. Kolmele esimesele auhinnad. Rändauhind on kaitsta „Vaba Maa“ trükikoja meeskonnal.

Kõik noored — asuge treeningusse, sest murdmajooks on ettevalmistuseks jalgpallimängule kui ka kergejõustikule.

Trükitehniliste jalgpallimeeskond asutamisel

Sel aastal võtab osa jalgpalli esivõistlustest B-klassis trükitehnilise meeskond. Praegu on käsil meeskonna koostamine, ja seepärast kõik trükitehnilised, kel on huvi selle vastu, registreerige endid ühingus spordiringi esimehele igal reedel kella 19—22.

Varsti selgub ka väljaku küsimus ja loodetavasti maikuu algul asub meeskond pidevasse treeningusse kolleeg Karmi juhatusel.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 17—2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub mais 1940
Käsitööstajate saatmise tähtpäev järgmisel numbris 15. mai 1940